

**Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej
im. M. Mossakowskiego Polskiej Akademii Nauk**

Instrukcja ogólna dotycząca stosowania niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych

1. Cel

Celem niniejszej instrukcji jest ustalenie zasad postępowania z substancjami niebezpiecznymi w IMDiK PAN.

2. Zakres stosowania

Niniejsza instrukcja dotyczy wszystkich pracowników mających kontakt z substancjami niebezpiecznymi w IMDiK PAN.

3. Terminologia

Terminy użyte w niniejszej instrukcji przytoczone są w:

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (ze zmianami)

Karty charakterystyki substancji niebezpiecznych i preparatu niebezpiecznego

Ustawa z dnia 11 stycznia 2001r. o substancjach i preparatach chemicznych (ze zmianami)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 3 lipca 2002r. w sprawie karty charakterystyki substancji niebezpiecznej i preparatu niebezpiecznego (ze zmianami)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 lipca 2003r. w sprawie oznakowania opakowań i preparatów niebezpiecznych (ze zmianami)

4. Zakres stosowania

Postanowienia ogólne

4.1 Substancja niebezpieczna - rozumie się przez to jedną lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nimi, spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska. Substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad, a także substancja powstała w wyniku awarii. Jako substancje i preparaty niebezpieczne należy

traktować substancje i preparaty zaklasyfikowane co najmniej do jednej z poniższych kategorii:

Kategoria zagrożenia substancji	Symbol
Substancje i mieszaniny wybuchowe	E
Substancje i mieszaniny utleniające	O
Substancje i mieszaniny skrajnie łatwopalne	F+
Substancje i mieszaniny wysoce łatwopalne	F
Substancje i mieszaniny łatwopalne	R10
Substancje i mieszaniny bardzo toksyczne	T+
Substancje i mieszaniny toksyczne	T
Substancje i mieszaniny szkodliwe	Xn
Substancje i mieszaniny żrące	C
Substancje i mieszaniny drażniące	Xi
Substancje i mieszaniny uczulające	R42 i/lub R43
Substancje i mieszaniny rakotwórcze	Kanc. Kat. (1, 2 lub 3)
Substancje i mieszaniny mutagenne	Muta. Kat. (1, 2 lub 3)
Substancje i mieszaniny działające szkodliwie na rozrodczość	Repr. Kat (1, 2 lub 3)
Substancje i mieszaniny niebezpieczne dla środowiska	N lub R52 i/lub R 53

Obowiązujące piktogramy i hasła ostrzegawcze:

zagrożenia fizykochemiczne:		zagrożenia dla zdrowia:	
 GHS01	– związki wybuchowe lub samo reaktywne	 GHS05	– wykazujące działanie żrące na skórę kat. 1A, 1B, 1C – ryzyko poważnego uszkodzenia oczu
 GHS02	– łatwopalne (ciecze/gazy/aerozole/ciała stałe) – samonagrzewające się, samoreaktywne, – piroforyczne (stałe/ciekłe) – nadtlutki organiczne – substancje/mieszaniny które w kontakcie z wodą uwalniają palne gazy	 GHS06	– toksyczność ostra kategorii 1, 2 lub 3

 GHS03	– utleniające (gazy/ciecze/ciała stałe)	 GHS07	– toksyczność ostra kat. 4 (dawniej: substancja szkodliwa) – działanie drażniące na skórę lub oczy – działanie uczulające na skórę
 GHS04	– gazy pod ciśnieniem (sprężone)	 GHS08	– działanie rakotwórcze, mutagenne lub działanie na rozrodczość (tzw. CMR), – toksyczne działanie na narządy krytyczne przy narażeniu jednorazowym lub przewlekłym – działanie uczulające na układ oddechowy
 GHS05	– powodujące korozję metali	zagrożenia dla środowiska:	
		 GHS09	– niebezpieczne dla środowiska, w szczególności stwarzające zagrożenie dla środowiska wodnego – stwarzające zagrożenie dla warstwy ozonowej

4.2. Osoba pracująca z substancjami niebezpiecznymi musi stosować odpowiednią odzież ochronną zgodną z **Sekcją 8** karty charakterystyki (np. fartuch, okulary, rękawice).

4.3 Każdy pracownik, przed przystąpieniem do pracy, musi zapoznać się z aktualnymi kartami charakterystyki substancji i preparatów niebezpiecznych. Za zapoznanie pracowników z instrukcją oraz za jej przestrzeganie odpowiedzialny jest Kierownik komórki organizacyjnej, w której stosowane są substancje niebezpieczne. Każdy z pracowników zobowiązany jest wykonywać prace zgodnie z postanowieniami niniejszej instrukcji.

4.4 We wszystkich sytuacjach nieprzewidzianych, niezgodnych z opracowaną instrukcją, należy powiadomić o tym fakcie bezpośredniego przełożonego w celu uzgodnienia toku dalszego postępowania.

Postanowienia szczegółowe

4.5 Osoba stosująca substancje i/lub preparaty niebezpieczne zobowiązana jest posiadać właściwe karty charakterystyki lub mieć zapewniony do nich stały dostęp.

4.6 Stosowanie substancji niebezpiecznych wymaga zastosowania zalecanych w karcie charakterystyki środków ochrony, sposobu przechowywania i obchodzenia się z substancjami niebezpiecznymi. Prace z tymi substancjami należy wykonywać tylko w miejscach do tego przeznaczonych.

4.7 Należy zabezpieczać stosowane substancje niebezpieczne przed przypadkowym i niewłaściwym użyciem. Substancje szczególnie niebezpieczne podlegają szczegółowej ewidencji oraz zabezpieczeniu przed dostępem osób niepowołanych.

4.8 Substancje i preparaty niebezpieczne powinny być przechowywane w warunkach spełniających wymagania określone w przepisach budowlanych i ochrony przeciwpożarowej oraz zgodnych z innymi instrukcjami szczegółowymi.

4.9 Substancje i preparaty niebezpieczne mogą być przechowywane poza magazynami, pod warunkiem spełnienia wymogów opisanych w kartach charakterystyki oraz instrukcjach szczegółowych.

4.10 Substancje i preparaty niebezpieczne należy pobierać w ilości niezbędnej do wykonywanej pracy.

4.11 Cały sprzęt oraz roztwory do pracy z substancjami i preparatami niebezpiecznymi powinny być oznakowane. Opakowania muszą posiadać etykiety umieszczone i opisane w sposób czytelny i trwałe, zgodny z wymaganiami zawartymi w karcie charakterystyki. Należy podać nazwę odczynnika/ substancji niebezpiecznej, jego stężenie oraz datę ważności.

4.12 Pojemniki z substancjami i preparatami niebezpiecznymi powinny być szczelne i zabezpieczone przed wydostaniem się ich zawartości. Należy je umieszczać w sposób wykluczający możliwość zajścia niepożądanych reakcji z innymi substancjami.

4.13. W przypadku zniszczenia lub uszkodzenia opakowania z substancją lub preparatem niebezpiecznym należy ją umieścić w opakowaniu zastępczym, o właściwościach odpowiadającym opakowaniu oryginalnemu, z etykietą zastępczą z wszystkimi informacjami zawartymi na etykiecie oryginalnej lub na karcie charakterystyki substancji niebezpiecznej.

4.14. Przy pracach z substancjami szczególnie niebezpiecznymi, w tym także ze stężonymi kwasami i ługami, muszą być obecne minimum dwie osoby, aby w razie wypadku można było udzielić wzajemnej pomocy.

4.15. Butle z substancjami i preparatami niebezpiecznymi należy przenosić oburącz, jedną ręką podtrzymując dno naczynia. Zaleca się stosowanie nosidełka do przenoszenia substancji szczególnie niebezpiecznych.

4.16. Prace z łatwo lotnymi substancjami i preparatami niebezpiecznymi, w tym ze stężonymi kwasami i związkami łatwopalnymi, należy wykonywać pod wyciągiem z włączoną wentylacją.

4.17 W miejscach magazynowania i stosowania substancji i preparatów niebezpiecznych należy zapewnić dostęp do neutralizatorów i sorbentów; środki te powinny być umieszczone w oznakowanych pojemnikach.

4.18. W razie rozlania stężonego kwasu/ zasady należy go zneutralizować, a następnie zmyć. Nie wolno bezpośrednio zmywać wodą stężonych kwasów i zasad.

4.19. Zabrania się umieszczania zużytych sorbentów w pojemnikach innych, niż do tego przeznaczone.

4.20. Odczynniki niepełnowartościowe, odpady substancji i preparatów niebezpiecznych, roztwory

zaklasyfikowane jako preparaty niebezpieczne oraz opakowania po substancjach niebezpiecznych stanowią odpady niebezpieczne. Odpady niebezpieczne nie mogą być wylewane do kanalizacji ani wrzucane do odpadów innych niż niebezpieczne.

Zasady postępowania w przypadku awarii.

4.21. W przypadku zaistnienia sytuacji awaryjnej, podczas wykonywania pracy z wszelkimi substancjami niebezpiecznymi powodującymi bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia jak i środowiska naturalnego, należy przerwać pracę, zabezpieczyć miejsce zdarzenia oraz powiadomić bezpośredniego przełożonego w celu podjęcia decyzji odnośnie działań zmierzających do likwidacji powstałego zagrożenia oraz jego skutków i przyczyn.

4.22. W razie rozlania roztworu czy rozsypania substancji niebezpiecznej, pracownik zobowiązany jest podjąć działania zapobiegawcze, a w przypadku zagrożenia powiadomić bezpośredniego przełożonego.

4.23. W razie stwierdzenia wydzielania się gazów, par, dymów lub zagrzewania się substancji niebezpiecznych jak również pęcznienia opakowań i innych objawów, zachować szczególne środki ostrożności, zawiadomić przełożonych.

Postanowienia końcowe

4.24. Zabrania się przechowywania substancji niebezpiecznych w miejscach do tego nie przeznaczonych.

4.25. Pracownik zobowiązany jest do bezzwłocznego poinformowania przełożonego o sytuacji, która może stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi oraz środowiska naturalnego.

4.26. Miejsce stosowania i magazynowania substancji niebezpiecznych powinno być wyposażone w karty charakterystyki substancji niebezpiecznych, neutralizator i/lub sorbent.

4.27. Niniejsza instrukcja nie dotyczy trucizn.

4.28. Z niniejszą instrukcją należy zapoznać pracowników mających dostęp do substancji niebezpiecznych za pisemnym potwierdzeniem.

Opiniował
INSPEKTOR ds. BHP

Mariusz Wyległy

Zatwierdził

Z-ca DYREKTORA
ds. administracyjnych

inż. Wojciech Sobczyk